

docet in Eucharistia contineri *carnem, quam Pater suscitavit*¹. S. Ephrem testatur nos *agnum integrum comedere*². S. Joannes Chrysostomus ait: *Quot sunt qui modo dicunt: Vellem ejus (Christi) formam, typum, vestimenta, calceamenta videre? ecce illum vides, ipsum tangis, ipsum comedis*³. S. Augustinus dicit, Christum in ultima coena panem consecrando, *se ipsum in manibus gestasse*⁴; et ita porro. Ideo autem sub distinctis symbolis corpus et sanguinem suum præbuit; quia hisce voluit cruentam etiam suam mortem significare ac sacrificium instituere.

Imo in Eucharistiæ speciebus non solum totus et integer Christus, sed etiam Pater et Spiritus sanctus per concomitantiam continentur; Pater enim et Spiritus sanctus propter summam identitatem omnium divinarum personarum in una natura, inseparabiles sunt a Verbo juxta illud Christi: *Pater in me est, et ego in Patre*⁵. Ergo facta consecratione, tota Trinitas incipit esse in Eucharistia, non absolute, quia cum ubique sit, non potest absolute incipere esse alicubi; sed specialiter et novo quodam modo, mirabilissimo prorsus.

581. Q. 3. *Quandonam Christi Corpus desinit esse sub speciebus?*

R. Christus desinit esse in Eucharistia, quando tanta fit specierum immutatio, ut juxta consuetum loquendi modum non amplius videatur panis et vinum, sed materia corrupta; hæc enim est illius natura, ut tamdiu remaneat, quamdiu rationem habet cibi et potus. Hinc deducimus pro praxi, species in tabernaculo clausas frequenter renovandas esse; cum corruptioni magis subjectæ sint. S. R. Congregatio 7 apr. 1753 vult, ut Sacramentum renovetur qualibet dominica die: Benedictus XIV Constitutione *Etsi* vult ut particulæ singulo octiduo, vel hyemali tempore ad summum quintadecima die renoventur.

Quod vero ad susceptores pertinet, alii censent in laico species consummari intra quinque *Pater* et *Ave*; in Sacerdote vero postquam ille vestibus sacris est exutus: Lugo tamen refert plures medicos a se consultos putasse, id intra minutum evenire in laico; in Sacerdote intra medium qua-

¹ Epist. ad Smyrn.

² Serm. *De iis qui Filii Dei naturam scrutantur*.

³ Hom. in Matth. LXXXII. — ⁴ Enarrat. in Psal. XXXI. — ⁵ Joann. X,

drantem. Verum hic ratio habenda est majoris vel minoris stomachi caliditatis, ut patet¹.

582. Q. 4. *In quonam situs est cultus Eucharistiæ debitus?*

R. Cultus SS. Eucharistiæ debitus in his maxime consistit: ut ipsa patriæ cultu, etiam externo et publico, adoretur, peculiari celebritate veneretur et solemniter circumferatur. Hæc omnia de fide sunt a Tridentino contra novatores sic definita: *Si quis dixerit in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum Unigenitum Dei Filium non esse cultu patriæ etiam externo adorandum; atque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum; neque in processionibus secundum laudabilem et universalem Ecclesiæ sanctæ ritum et consuetudinem solemniter circumgestandum; vel non publice, ut adoretur, populo proponendum; et ejus adoratores esse idololatrias, anathema sit*². Et recte quidem, ut disserit idem Concilium; *nam illum eundem Deum præsentem in eo (Sacramento) adesse credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes Angeli ejus; quem Magi procedentes adoraverunt; quem denique in Galilæa ab Apostolis adoratum fuisse Scriptura testatur*³.

Item præstat, ut peculiari celebritate veneretur eum solemniter circumgestando ut ita *Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos et memores testentur animos erga communem Dominum et Redemptorem pro tam ineffabili et plane divino beneficio*. Atque simul, *ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris et in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati et fracti tabescant, vel pudore affecti et confusi aliquando resipiscant*⁴.

Dices: *Christus non dixit adorate, sed tantum comedite et bibite; hinc antiqua praxis et Patres nil habent de Eucharistiæ adoratione*.

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 225.

² Sess. XIII, can. VI. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 424. — Ferraris, *vº Processiones*.

³ Quod valet etiam de *humanitate ipsius*; quæ cum facta sit propter hypostaticam unionem propria Verbi, est utique adoranda eodem patriæ cultu. Ita Athanasius, *Ep. ad Edolph. V*. Bulla *Auctorem fidei*, ubi contraria propositio sub n. 61 damnata est.

⁴ Sess. XIII, c. V.

Item id ab idololatria excusari nequit; nam cum Christo etiam species adorantur quæ sunt quid creatum.

R. ad 1. : Mirum esse non debet, si Christus expresse non præceperit Eucharistiæ adorationem; hæc enim necessario sequitur, semel data reali Christi ipsius præsentia in Sacramento: adoratio, inquit protestans Clausen, est consequentia logica dogmatis de reali Christi præsentia, Modus autem adorationis ad Ecclesiam spectat, quæ pro temporum necessitate, ac locorum et personarum adjunctis ritus et solemnitates præscribit sapientissime, ut Leibnitzius et ipse de novatorum secta fatetur.

Ad 2. : Falsum est hanc adorationem traditione non probari; nam in antiquissimis liturgiis, ut videre est penes Witassium et Richardum Simonem, Christum in Eucharistia adorandum esse præcipitur; et Patres in hac re coreordes sunt: *Nemo illam carnem manducet*, ait Augustinus, *nisi prius adoraverit*¹. Et Chrysostomus: *Ipse rex adest, et tu adstas oscitans? igitur adora et communica*²; et ita ceteri.

Ad 3. : Non species adoramus, sed Christi corpus speciebus contentum. Magi, Apostoli, Magdalena, cæcus natus et alii Christum adorare pannis involutum et indutum vestibus. At nemo illos idololatria accusat; quia quisque probe novit, adorationem non ad pannos aut vestes, sed ad Christum Deum directam esse. Multo minus igitur sunt accusandi de idololatria catholici qui Christum sub speciebus panis præsentem adorant.

Si Eucharistia (addes) adoranda est, quia Christus sub speciebus panis est præsens, etiam adorandi sunt fideles post acceptam Eucharistiam, imo et animalia et reliqua, quia Deus omnibus creaturis intime præsens est sua immensitate.

R. Eucharistia ideo adoratur, quia Christus in eo continetur solus, nulla alia præsentem substantia, quæ simul adorari videretur; et quia species sacramentales quibus modo prorsus admirabili in Eucharistia velatur Christus, sunt aliquid Christi ut in Sacramento existit, et apprehenduntur unum quid in statu sacramentali. Hæc ratio autem minime valet pro fidelibus a sacra communione statim recedentibus, aut pro creaturis quibus Deus vi immensitatis suæ inest.

583. Q. 5. *Quid de praxi circa Sanctissimi Sacramenti asservationem, et illius exponendi usum?*

R. Ad 1: *Consuetudo asservandi in Sacratio sanctam Eucharistiam adeo antiqua est*, ait Tridentinum, *ut eam sæculum etiam*

¹ Enarrat. in Ps. xcviij.

² Homil. iii in epist. ad Ephes.

Nicæni Concilii agnoverit. Et postea definit: *Si quis dixerit non licere sacram Eucharistiam in Sacratio servari, sed statim post consecrationem adstantibus necessario distribuendam... anathema sit*¹. Ne tamen id fiat indiscriminatum sine debita reverentia, Eucharistia ex pluribus decretis S. C. C. ea habitualiter asservari nequit, nisi in parochialibus Ecclesiis. Quoad alias Ecclesias requiritur *præsidium Apostolici Indulti, vel immemorabilis consuetudinis, quæ illius præsumptionem inducat*, ut ait Benedictus XIV Bulla *Quamvis justo*. Semper autem obligatio est gravis eam asservandi cum lumine: unde aiunt Quintanus et Diana mortale esse, si ob negligentiam gravem integra die vel aliquibus integris noctibus, non curetur, ut lumen ardeat. Quamquam Marchantius obligationem et consuetudinem tam universalem neget².

R. Ad 2: Usus Eucharistiæ exponendæ et antiquus est, ut probat Christianus Lupus; et salutaris, cum retrahat a vanis atque ad devotionem excitet. Quia tamen frequentata vilescunt, ideo curandum ut omnia debito ordine fiant: qua in re dico: 1. si quis privatus hanc expositionem fieri curet ad publicam devotionem promovendam, tunc publica potius quam privata causa esse videtur; 2. in hoc spectandum est, an in iis locis ubi fit expositio, devotio et cultus Sacramenti augeatur magis vel minuat, et juxta hanc regulam censeo expositionem faciendam vel omittendam; debita semper obtenta Ordinarii licentia. *Illud in primis certissimum est* (ait Benedictus XIV, Decreto 16 apr. 1746 incipiente *Accepimus*) *huic sedi Apostolicæ, in quibuscumque ecclesiis (nota) etiam privilegio immunibus sive sæcularibus sive regularibus, non licere exponi publice divinam Eucharistiam, nisi causa publica et episcopi facultas intervenerint; solius autem episcopi partes esse, ut causæ publicæ meritum expendat ac declaret*³. Hæc de expositione publica.

584. Ad levamen autem infirmi in mortis angustiis alicubi in suo est expositio privata: ideo tunc non licet Sacramentum extrahere eoque populum benedicere; sed tantum aperire tabernaculum et sacram pyxidem clausam ac velatam in ostiolo constitui et adorari, sex saltem cereis accensis atque incenso adhibito. Vid. Benedictus XIV Bulla *Cum ut recte*, data anno 1755 (V).

¹ Sess. xiii, cap. vi et can. vii.

² V. *Analecta juris Pontif.*, v. I: Lampe devant le S. Sacrement.

³ Et *Notificat.* xxx; it. *Decreta S. C. C.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 424. Advertendum autem, quod Parochi pro hujusmodi oratione facta pro infirmo ex Synodo Novariensi percipere poterunt libellam unam monetæ novæ pedemontanæ (pag. 141). Ec potest etiam fieri hæc privata expositio cum Ostensorio velato, ut ex *Notificatione* cardinalis Morozzo, 14 aug. 1854.

Art. III. — De necessitate Eucharistiæ¹.

585. Q. 1. *An Eucharistia sit necessaria necessitate medii?*

R. Putant quidam Græci schismatici ac plures Calvinistæ, auctore Dallæo, Eucharistiam omnibus et singulis fidelibus necessitate medii necessariam esse *secundum realem susceptionem*. Sed veritas catholica est, eam non esse necessario sumendam necessitate medii; nam incorporatio cum Christo facta in Baptismo sufficit, ut quis Christi ipsius membrum evadat, et filius Dei adoptivus cum jure ad cœlestem hæreditatem: *Quicumque baptizati estis*, ait Apostolus, *Christum induistis*²; *nihil damnationis est in iis, qui sunt in Christo Jesu*³. Et Augustinus, cujus auctoritate abutuntur Græci, habet: *Si percepto Baptismate, de hac vita migraverit (infans), soluto reatu cui originaliter erat obnoxius, perficitur in illo lumen veritatis*⁴. Hinc merito Tridentinum: *Si quis dixerit parvulis antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem, anathema sit*⁵.

Diximus *secundum realem susceptionem*; utrum enim Eucharistia necessaria sit in voto (seu desiderio) necessitate medii, affirmant probabilius cum Angelico: *Baptismus, ait, est principium vitæ spiritualis et janua sacramentorum; in Eucharistia vero est quasi consummatio spiritualis et omnium Sacramentorum finis*⁶; qui porro vitam incipit, ejus perfectionem et finem aliquo modo debet velle et intendere. Quod tamen neminem turbare debet; adulti enim tale votum habent, dum sacramenta Baptismi aut Pœnitentiæ suscipiunt; voluntas enim ipsorum præcepta implendi, hoc etiam præceptum Eucharistiæ saltem implicite comprehendit. Parvuli vero votum habent, non ex voluntate propria, sed ex voluntate implicita Ecclesiæ quæ pueris applicatur, sicut applicatur voluntas suscipiendi Baptisma.

Quæ tamen privata expositio ne fiat, exposito Sanctissimo pro oratione 40 horarum, eodem altari.

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 192 et seqq. — ² Gal. III.

³ Rom. VIII. — ⁴ L. I, *De pecc. mor.*, c. XIX. — ⁵ Sess. XXI, c. IV.

⁶ 3 p., q. 73, a. 3. — V. Billuart, *Salmanticenses*, et Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 192.

Si (dices) Eucharistia non est necessaria necessitate medii secundum realem sumptionem, eccur Ecclesia per duodecim priora sæcula etiam infantibus Eucharistiam administravit? cur verba illa Christi Domini: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis?*

R. A disciplina ad dogma hæc in re non tenet illatio: non enim Ecclesia conferebat infantibus Eucharistiam, quia putaret iis esse necessariam; sed quia putabat utilem. Sic iis conferre solebat etiam Confirmationem; nullus tamen ex hæreticis inde concludet etiam Confirmationem esse necessariam necessitate medii. Adde: falsum est quod antiquitus ubique infantibus Communio tribueretur; nam docente Catechismo R., illa consuetudo fuit in quibusdam locis tantum recepta. Ceterum ob majorem reverentiam hujus Sacramenti, Ecclesia latina merito illud parvulis dari prohibuit, ut constat ex communi sensu Ecclesiæ juxta D. Thomam¹. — Verba vero Christi: *Nisi manducaveritis*, etc., continent præceptum pertinens ad adultos. Non enim dixit: *Nisi quis manducaverit*, quo in casu omnes omnino comprehendisset; sed *nisi manducaveritis*; unde verba dirigens Christus in secunda persona ac præsentibus, non nisi ad eos, qui præcepti capaces sunt, illa dirigere voluit, ideoque ad adultos tantummodo.

586. Q. 2. *An Eucharistia de necessitate præcepti sumenda sit?*

R. Duplex de hac gravissima obligatione adest præceptum, divinum nempe et ecclesiasticum:

1. Habetur *præceptum divinum* in illis Christi verbis: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis et biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*². Ex communi vero sententia nos obligat ad Eucharistiam suscipiendam non solum in mortis periculo; sed etiam sæpius in vita. Sicut enim ad conservandam vitam corporalem necesse est non semel, sed sæpius cibum sumere terrenum; ita ad conservandam vitam spiritualem necesse est non semel, sed sæpius sumere cibum cœlestem. Certum est tamen quemque huic præcepto satisfacere per se loquendo, si communicet saltem semel in anno; sic enim Ecclesia tempus determinavit. Attamen per accidens fieri potest, ut quis teneatur sæpius, vel quia alicui cœtui nomen dedit, in quo pluries

¹ P. 3, q. 80, a. 9. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 301.

² Joann. VI. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 195 et 295.

Communio sub præcepto præscripta est; vel quia id necesse est ad superandam aliquam peculiarem tentationem, cui victoriae non sufficiant alia remedia, uti orationes, jejunia et similia¹.

2. *Præceptum ecclesiasticum* habetur ex percelebri decreto Concilii Lateranensis IV celebrati anno 1215²: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua salus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur... Suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejusmodi perceptione duxerit abstinendum. Alioquin et vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur et moriens christiana careat sepultura.* Huic Concilio concinit Tridentinum his verbis: *Si quis negaverit omnes et singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum juxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit*³. Quod quidem præceptum communicandi semel in anno tempore paschali (nisi sit ex gravi causa differendum) certissimum est, obligare sub gravi: cum de re gravi agatur, ac de determinatione divini præcepti gravis. Item non adimpleri per communionem sacrilegam: sic enim non susciperetur *reverenter*, ut vult Lateranense; neque *digne*, ut vult Christus: hinc contraria propositio ab Innocentio XI sub n. 55 damnata est⁴.

587. Annum hujus obligationis, quamvis aliqui putent

¹ S. Thomas, p. 3, q. 80, a. 11. — Liguori, *Homo Apost.*, tract. XVI, n. 2. Hoc tamen in casu qui Communionem negligeret, non peccaret contra divinum Eucharistiæ præceptum; sed vel contra virtutem, adversus quam patitur illam tentationem, vel contra præceptum sui Ordinis.

² *Decr. Greg.*, l. V, t. XXXVIII, *De pœnit.*, cap. *Omnis* XII. Ante hoc tempus præceptum erat communicandi ter in anno, in Natali Domini, et Resurrectione et Pentecoste. — V. *Catechismus Romanus*; et Liguori *Opusc. sull' onorario delle Mese.* — Item ipse Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 315, q. 2.

³ Sess. XIII, c. IX. — Ferraris, v° *Paschalis Communio.* — *Analecta jur.* pont. an. 1860.

⁴ V. Benedictus XIV, *Notificatione* XLV.

computandum esse a januario ad decembrem; communius tamen sententia et consuetudo ubique recepta solet hodie computare a Paschate ad Pascha; quia talis censetur annus ecclesiasticus. Tempus autem Paschale, quo vere urget præceptum (sic declarante anno 1440 Eugenio IV Bulla *Fide digna*) exorditur a Dominica Palmarum, et cessat Dominica in Albis; unde qui toto ille paschali tempore non communicat, etsi pluries in anno Eucharistiam susceperit, huic præcepto gravissimo non satisfacit. Episcopi tamen solent privilegio, necessitate, vel consuetudine plus temporis concedere, sive ad anticipandum sive ad posticipandum, ut in Novariensi Diœcesi, et alibi passim fit¹.

588. Q. 3. *An qui Paschali quindena non communicavit, obligetur adhuc ad communicandum illo anno?*

R. Aliqui cum Armilla distinguunt, et dicunt, quod si quis omiserit communionem ex malitia, non amplius eo anno communicare tenetur; quia jam transgressus est præceptum quod tempori præfixo affixum est. Tenetur vero si ex impotentia, puta itinere in mari, fuerit impeditus; quia tunc præsumitur Ecclesia consensisse in dilationem, sed noluisse ab obligatione communionis hominem eximere.

Plures vero graves auctores cum S. Antonino negant teneri illo anno ad communionem qui eam omisit sive ex malitia sive ex impotentia; nam præceptum Communionis est affixum tempori paschali, sicut præceptum audiendi missam et jejunandi est affixum festis et vigiliis. Unde sicut quis non tenetur jejunare nec Missam audire, transacta vigilia et festo; ita neque communicare elapso tempore paschali; sed sufficit si illum de omissione pœniteat. Negant enim hujus sententiæ patroni adesse duplex præceptum, nempe communicandi in anno et communicandi in paschate; sed dicunt unicum præceptum Ecclesiam imposuisse affixum tempore paschali, quo transacto nulla amplius remanet eo anno obligatio communicandi. Id unum excipiunt, si pœnitens fuerit impeditus a Communionem de Confessarii consilio; hoc enim expresse cautum est a Lateranensi ipso Concilio.

¹ Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 296; cum Lugo et Continuatore Tournely, Navarro et aliis.

Hæc sententia non est contemnenda; attamen communior cui subscribimus, affirmat eum qui in Paschate non communicavit, non posse expectare ad aliud Pascha, sed teneri sub gravi, etiam elapso termino Paschatis, eo anno adhuc communicare; non enim extincta est tota præcepti obligatio. Revera hoc præceptum non est sicut præceptum jejunandi vel audiendi missam tali die, sed continet virtualiter duo præcepta, alterum communicandi saltem in anno, alterum communicandi in Paschate: porro si hoc transiit, illud adhuc perseverat. Et satis colligitur ex verbis *semel saltem in anno, ad minus in Pascha*; ergo si communicatio in paschate fuit omissa, debet ea impleri antequam terminetur annus. Ita Hurtadus, Aversa, Layman, Continuator Tournely, etc.

589. An autem debeat impleri *quam primum*, adeo ut qui omittit communicare in paschate, peccet quoties data opportunitate communionem, vult differre, negant Lugo et Billuart, quia cum præceptum communicandi in paschate non possit amplius observari, remanet sola obligatio alterius præcepti, communicandi saltem semel in anno; satis est ergo ut ultra annum non differatur. Sed communiter et probabilius contradicunt ceteri, quia ut patet ex verbis Concilii Lateranensis et Tridentini hoc præceptum non est datum ad finiendum, sed ad sollicitandam obligationem, quæ quidem continuo urget: sicut qui termino præfixo non solvit debitum, obligatio solvendi magis, continuo et semper illum tenet. Hinc recte parochi sollicitant ad satisfaciendum quamprimum suæ obligationi qui non communicarunt Paschali quindena. Ita inter ceteros Antoine, Croix, Gonet, Elbel, Hennis, Continuator Tournely, Lugo, Suarez et Benedictus XIV *Notificatione* LXV¹ (X).

590. An (quæres) teneantur fideles tollere impedimenta, ut præcepto annuæ communionis satisfaciant? Affirmative, præceptum enim divinum est, maximi momenti ac valoris, quod valde confert ad animæ salutem: unde illud rigide obligat ad auferenda impedimenta etsi gravia. Hinc commune est, quod excommunicatus tenetur obtinere absolutionem ut possit huic præcepto satisfacere; et probabilius etiam

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 297.

carcere detenti tenentur quærere libertatem, ut communicent. Item navigationem differre qui aliter nequit illud præceptum adimplere, nec gravissimum damnum in rebus suis sit subiturus⁴.

591. Q. 4. *Quinam tenentur in Paschate communicare?*

R. Per se loquendo in Paschate communicare tenetur *omnis fidelis, cum ad annos discretionis pervenerit*, ut ait Lateranense. Ergo tenetur etiam carcere detentus, uti praxis probat: etiam infirmus, ut monet Rituale, quamvis ante Pascha jam communicaverit.

Diximus *per se loquendo*; nam — 1. ad pueros quod attinet, communissimum ac probabilius est cum Antoine, Diana, Suarez, Navarro et aliis innumeris, eos non teneri statim ac usum rationis consequuntur; discretionis enim anni accipiendi sunt respective ad materiam: porro major discretio requiritur in Eucharistia, quam in Pœnitentia (cum Pœnitentia respiciat actus proprios, nec ita in ea sit exercenda fides). Sic communis usus interpretatur obligationem quoad pueros, tum ut ipsi cum majori reverentia et fructu Eucharistiam suscipiant, tum ne facile exponantur periculo transgressionis. Aiunt autem communiter hanc obligationem (extra periculum mortis) incipere ab anno 9; et non posse differri ultra 12, aut ad plus 14: S. Carolus assignat annum 10. Quæ tamen omnia non prohibent, quominus pueri prius admitti queant, *si possunt aliquam devotionem concipere*, ut ait S. Thomas²; — 2. quoad adultos ex citato Concilio excipitur casus, quo *proprius Sacerdos* rationabiliter judicaverit Communionem differendam esse. Ubi notandum est ex communi, quod nomine *proprii Sacerdotis* intelligitur vel Parochus vel Confessarius⁵.

592. Q. 5. *Ubinam fieri debet Communio Paschalis?*

R. Communio paschalis a proprio pastore absolute non est suscipienda in parochiali ecclesia, cum extra illam possit parochus suo subdito administrare; quia tamen id fieri vix solet, ideo generatim dici potest illam faciendam esse a pro-

⁴ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 299.

² 3 p., q. 80, a. 8. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 501.

⁵ V. Benedictus XIV, *Notificatione* XLV. — Liguori, *Homo Apost.*, tr. VII, n. 26.

prio pastore in parœciali ecclesia. Certo autem huic præcepto non fit satis, si communicatio vel in ipsa Cathedrali (ab alio quam a proprio parochio) suscipiatur. Ita generatim DD. explicant canonem Lateranensem : ita præcipiunt plurima decreta posteriora : ita se praxis habet, et merito ; oves enim a proprio pastore cognosci debent. Excipe :

1. Sacerdotes, qui ubivis celebrent, ex consuetudine satisfaciunt ; non tamen, si tantum communicarent ; — 2. Religiosos, qui ex privilegio etiam in suis Ecclesiis admittere possunt proprios familiares, modo et actu inserviant, et intra eorum septa ac domos resideant (seu in proprie dicto regularium habitaculo), et sub eorum obedientia vivant, ut ex Tridentino docet Benedictus XIV¹ ; — 3. Peregrinos et vagos, qui nempe se communicant ex Rituali Romano ubi actu degunt (neque necesse est, ut Communionem sumant de manu Parochi illius loci, nam peregrini et vagi proprium non habent pastorem, ut communissime dicunt). Item est de militibus, qui non sint in statione nec domicilium aut quasi-domicilium in civitate habeant ; — 4. eos omnes, qui habent licentiam Pontificis vel proprii Episcopi aut ejus Vicarii generalis, vel Parochi, uti omnes concedunt. Quæ licentia ex Lugo, Suarez aliisque potest esse etiam præsumpta, si tamen adsit moralis certitudo de consensu ; cum tunc expressæ æquivalet² (Y).

593. Hac in re ex Synodo Novariensi notantur præcipua (pag. 48) : 1. ut Parochi per se, quoad fieri potest, Communionem hanc imperiantur sedulo invigilantes, ne ulla fraus admittatur ; 2. ab absentibus, cum redeunt in patriam, peractæ Communionis testimonium expostulent ; sin intra 15 dies curent, ut communicent. Et inobedientes graviter moneant, ac demum Episcopo significant ; 3. ut pueros decennes disponant : neque eis ultra duodecimum annum Communionem deferant ; 4. monentur Ecclesiastici omnes, ut juxta consuetudinem solemniter communicent in Cœna Domini, nisi causa eos impediatur.

¹ Sess. XXIV, c. XI. — V. Bouix, *De jure Regularium*, par. V.

² V. Benedictus XIV, *Notificationibus* XVIII, LIV et LV. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 240 et 300. — Pavone, *Spicilegio*, n. 522.

SCHOLIUM. — *De Viatico.*

594. Q. 1. *An extet præceptum suscipiendi Viaticum?*

R. Extat utique præceptum grave communicandi in articulo atque periculo mortis. Constat 1. ex Nicæno Concilio generali I, quod præcipit *antiquam hanc legis regulam necessario observandam* ; 2. ex praxi fidelium, qui non nisi cum scandalo audirent infirmum eo tempore nolle communicare ; 3. ex ratione ; cum enim cibus iste cœlestis sit institutus ad roborandum contra hostium impugnationes, tunc ille sumendus, cum magis oppugnatur. Unde mulieræ difficulter parituræ, periculose navigaturi vel præliaturi, cum moraliter possint, sub gravi tenentur communicare.

595. Quia tamen non agitur de Sacramento omnimodæ necessitatis, ideo non repugnat illud aliquando prohiberi, si id nempe componi non possit cum reverentia ipsi debita. Hinc : 1. in dubio *vomitibus*, non est tribuendum, nisi cessaverit ad sex circiter horas : et si vomitus proveniat ex cibo, ad experimentum particula non consecrata tribui potest ; — 2. quoad *tussim*, nisi ea sit adeo frequens, ut non possit infirmus particulam trajicere, Communionem non impedit ; quia alius est vehiculus, nempe guttur, quo trajicitur cibus, alius canalis, nempe aspera arteria, unde ejiciuntur flemmæ et suspiria. Monet Rituale : *Diligenter curandum est, ne iis tribuatur Viaticum, a quibus ob phrænesim, sive ob assiduam tussim aliumque similem morbum, aliqua indecentia cum injuria tanti Sacramenti timeri possit.*

Utrum autem liceat non tantum festinare valde, sed currere (ne infirmus sine Viatico moriatur), est probabile, scandalo præcluso¹.

596. Etsi periculose infirmus possit etiam non jejunos generatim loquendo communicare ; si tamen facile possit Viaticum suscipere jejunos in sequenti die, teneretur utique expectare ; nam non nisi ratione moralis impotentia a jejuno

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 242. — Ferraris, *Biblioth.*, etc., v° Viaticum.

liberatur. Diximus *generatim loquendo*, nam secus esset, si adsit periculum mortis, vel si infirmus non possit commode expectare, uti si differre deberet medicamen opportunum : quod valet etsi fortasse possit una aut altera hora post mediam noctem jejunos accipere hoc Sacramentum ; nam hora tam intempestiva illud ministrari non posset sine gravi incommodo ac difficultate, neque expedit si periculum mortis non urgeat. De reliquo bene aiunt, in hoc non esse scrupulose agendum, inquirendo videlicet, an possit vel non possit sumi Sacramentum a jejuno ; cum in Concilio Constantiensi periculose infirmi generatim excipiantur a jejunii lege¹.

597. Solius est Parochi Viaticum administrare extra necessitatem, ut lege et consuetudine constat. Præstat vero ut Parochus, cum nequit id agere per se, alium deleget, sed Confessarium, si forsitan infirmus Confessione indigeat. Eucharistia autem, ut ait Rituale, deferenda est manifeste et honorifice cum luminibus ; ideo non nocte, nisi urgeat necessitas. Tridentinum anathemate damnat qui dicunt *non licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur*². — Post Viaticum infirmus adjuvandus est ad gratias agendas divino Hospiti, aliosque virtutum actus exercendos ; fiat tamen moderate ac quiete, ne potius gravetur ægrotus.

598. Vel ipsi pueri tenentur Viaticum suscipere, si doli capaces sint et cibum istum cœlestem et supernum a communi et materiali discernant ; etsi nondum habeant ætatem requisitam ad primam Communionem. Ita communissime cum Benedicto XIV³ ; nam ex una parte tenentur tunc ex præcepto divino communicare, cum tempus urget ac necessitas impellit ; ex alia sufficientem devotionem concipere possunt.

¹ Sess. XIII. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 285, quær. 3.

² Sess. XIII, can. VII. « Nous exceptons le cas où il s'agirait de l'administrer à un fidèle qui est en grand danger, et dont les parents impies, tout en tolérant qu'un prêtre s'approche du malade, s'opposent absolument à ce qu'on fasse aucune cérémonie religieuse dans la maison. Ce cas arrive malheureusement quelquefois dans ce siècle de *tolérance* et de *liberté*. » Ita Card. Gousset, *Théol. Mor.*, t. II, n. 240. — Sic potest Viaticum sine ullo apparatu et secreto ferri in locis hæreticorum, ubi alio modo non permitteretur.

³ *De Syn. Diœc.*, l. VII, c. XII. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 591. Ad

Si porro tenentur pueri Viaticum suscipere, tenentur etiam parochi illius administrationem curare et urgere. Sed aliter consuetudo statuit quoad præceptum Paschale.

599. Q. 2. *An pluries possit eidem infirmo Viaticum dari?*

R. Infirmo etiam non jejuno, etiam durante eadem gravi infirmitate et eodem periculo, potest pluries Communio ministrari : nam Sacramentum hoc sumitur non solum ad satisfaciendum præcepto ; sed etiam ad robur contra tentationes, quæ in morte validiores sunt. Imo Benedictus XIV monet Episcopos, ut id Parochis suis insinuent : imo Episcopi possunt ex eodem Pontifice pœnam decernere in Parochos, qui ægrotis devote postulantibus iterum et tertio Eucharistiam deferre detrectent falsis prætextibus. Hac autem in postulatione Ecclesiastici aliis exemplo sint ; neque enim sine fidelium offensione esse potest, ut ipsi (vel etiam ad longum tempus) infirmi raro vel nunquam communicent, et non nisi fere in extremis Viaticum et Uctionem suscipiant⁴.

600. Hic audiatur Synodus Novariensis (pag. 94) : *Si periculosa infirmitate perseverante, post aliquot dierum intervallum æger, quamvis non jejunos, ad se Eucharistiam iterum deferri exposcat, ejus pio desiderio Parochus non desit ; sed tunc communi utatur*

rem Careno, *Delle regole a rettamente amministrare i Sac. Esam. XIX* : « Lorsque les enfants sont en danger de mort, il suffit qu'ils sachent bien discerner le pain naturel du pain eucharistique, parce qu'ils participent au moins à la grâce du sacrement *ex opere operato*. Nous avons à l'appui la discipline des premiers siècles de l'Église, dans laquelle on donnait la communion aux enfants sous l'espèce du vin, immédiatement après le baptême, afin qu'ils participassent à cette grâce *ex opere operato*. Cette discipline n'est plus en vigueur, mais la raison s'applique aux enfants qui sont en danger de mort. »

⁴ Quod autem spatium intercedere debeat inter ipsas communionem, alii communis censent octo dies circiter ; alii autem non improbabilius dicunt quod infirmus assuetus sæpius communicare ex devotione, bene potest altero die statim post Viaticum communicare non jejunos ; alii id in singulis diebus admittunt. Ceterum Gury ait ad varias locorum, personarum, statuumque particularium circumstantias attendendum esse ; sic facilius concedi potest communicatio infirmis religiosis vel aliis personis piis in monasterio degentibus, sive sint jejuna sive non, quam ceteris ; quia tunc minor habetur apparatus populique admiratio : cum S. Eucharistia eo in casu non sit publice per plateas deferenda. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 285.

forma: Corpus Domini, etc. Similiter quantum per alias in parochiali munere occupationes licet, nunquam denegat hoc spirituale subsidium iis, qui etsi in nullo versentur probabili mortis periculo, ejusdem tamen Eucharistiæ pluries sumendæ desiderio flagrant, præsertim si bene valentes in frequenti Sacramentorum usu religiose se exercere consueverint: quibus sub dicta communi forma et jejunis tantummodo conferatur. Cum vero unaquæque Parœcia fere semper id genus infirmorum complectatur, qui citra vitæ periculum satis incommoda valetudine utentes diu exire domo nequeant, illos iccirco solemnioribus saltem festis Eucharistia reficiendos Parochis omnibus totis viribus suademus. Utinam pietissimam adeo perutilemque consuetudinem per totam Diœcesim nostram inolescere perspiceremus! (Ex Concilio Provinciali Mediolanensi V.)

601. Utrum qui mane communicavit, si eadem die incidat in mortis periculum, iterum communicare teneatur, disputant. Alii affirmant cum Diana et Hurtado, quia urget præceptum communicandi in mortis periculo. Alii negant cum Anacleto et Roncaglia; quia Ecclesiæ praxis firma et sub gravi ubique recepta prohibet bis in die communicare, idque maxime ob reverentiam tanti Sacramenti. Alii cum Gobat dicunt id liberum esse ipsi infirmo, ita ut possit, si velit, denuo Eucharistiam sumere per modum Viatici: nullo tamen præcepto adstringi. Hisce opinionibus adductis, ita concludit Benedictus XIV: *In tanta opinionum varietate Doctorumque discrepantia integrum erit Parocho eam sententiam amplecti, quæ sibi magis arriserit*¹.

Ceterum quarta sententia est, quæ probabilius distinguit cum Lugo morbum violentum, ut si ex alto loco quis ceciderit, a morbo naturali, ut si apoplexia corripiatur. In primo casu tenetur communicare, non in secundo; nam in hoc secundo videtur posse dici jam mane communicasse in periculo; quia jam aderat morbus, licet occultus: quod non valet de primo casu².

¹ De Syn., l. VII, c. xi. *Quid de illo qui Viatico sumpto, mortaliter peccavit?* Non tenetur illud denuo sumere; quia præceptum de Viatico jam adimplevit. Concina, Suarez et alii.

² V. Liguori, *Homo Apost.*, tr. XV, n. 40; tr. XVI, n. 59; *Op. Mor.*, l. IV, n. 241.

CAPUT SECUNDUM

DE MATERIA ET FORMA EUCHARISTIÆ

602. Q. 1. *Quænam est materia Eucharistiæ?*

R. Materia Eucharistiæ est panis et vinum: de fide est, et constat tum ex ipsa Eucharistiæ institutione, si quidem Christus panem et vinum adhibuit, idque Apostolus facere jussit¹; tum ex Conciliorum generalium Lateranensi IV, Florentini ac Tridentini definitione; tum ex unanimi Patrum traditione ac constanti omnium Ecclesiarum usu et praxi. Unde si quando fideles lac, mel, etc., offerebant ad altare, non ideo erat ut ea consecrarentur, sed benedicta Clericorum sustentationi cedebant. — Utraque autem materia necessaria est necessitate præcepti divini, tum quia ita exigit Eucharistiæ natura quæ est per modum convivii, quod cibi et potu perficitur; tum quia Christus utrumque videtur expresse jussisse, illis nempe verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*.

603. Hinc consecratio unius tantum speciei esset quidem valida, sed gravissime illicita. *Valida* quidem; tum quia verba sacramentalia id efficiunt, quod significant; tum quia statim una species proponitur adoranda; tum quia id egit ipse Christus, qui unam prius consecravit; tum quia talis est sensus et praxis Ecclesiæ universalis. At gravissime *illicita*, et in nullo omnino casu licet speciem unam consecrare absque alia (etsi agatur de Viatico administrando): quod patet tum ex facto Christi, tum ex Tridentino², ubi dicitur Christus præcepisse Apostolis, ne aliter seipsum offerrent;

¹ Luc. xxii, et I Cor. xi. — V. Ferraris, *Bibliotheca*, etc., vº Missa, a. 8.

² Luc. xxii; Tridentinum, sess. xxii; item can. *Conferimus*, dist. ii, de consecr. Imo Lugo non improbabiler censet, quod si Sacerdos intenderet unam tantum speciem consecrare, invalide ageret, quia Sacerdos non receipt potestatem hoc Sacramentum conficiendi, nisi in sacrificiis. Per accidens tamen in omnium sententia et citra culpam aliquando contingere potest unam speciem consecrari sine altera absque peccato. Sic, v. g., post consecratam hostiam Sacerdos loquelam subito amitteret, neque esset alius, qui posset Sacrificium perficere. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 196.